

У процесі дослідження перспектив цих моделей фінансового ринку в трансформаційній економіці слід мати на увазі сучасні тенденції розвитку світового фінансового ринку. Останні десятиліття в світі позначилися стиранням різниці між двома охарактеризованими вище моделями фінансового ринку (американської та європейської, чи континентальної). Зближення англо-американської і європейської континентальної моделей фінансового ринку формально розпочалося в Європі з прийняттям Директиви Ради Європейського Союзу про інвестиційні послуги в сфері цінних паперів у 1993 р. [10, с. 826–827, 851].

У США закон про фінансову модернізацію (закон Грема-Ліч-Блейлі), який було ухвалено восени 1999 р., скасував основні положення закону Гласа-Стігала 1933 р. Американські банки почали активно працювати в сфері фондового ринку й ринку страхових послуг. Наприкінці 90-х рр. ХХ ст. почався потужний процес злиття фінансових інститутів, який означав перетворення американських банків на універсальні фінансові комплекси, що виконують майже всі види послуг на фінансовому ринку. Завдання вдосконалення регулювання взаємодії банків з небанківськими установами на фінансовому ринку є нині надзвичайно актуальним як для розвинутих країн, так і для країн із трансформаційною економікою.

Унаслідок стратегічного значення європейської інтеграції в Україні закономірно виявляється підвищений інтерес до європейської моделі фінансового ринку. Перспективним варіантом розвитку фінансового ринку в Україні може стати зближення американської та європейської моделей, але з більшою орієнтацією на європейську модель. Очевидно, що надмірне розмежування фінансового та виробничого секторів національної економіки створює значні перешкоди для успішної реалізації інвестиційної функції фінансового ринку. Головною проблемою при цьому стає контроль менеджменту корпорацій. В Європі важливу роль у цьому контролі відіграють банки. Фінансовий ринок дисциплінує діяльність корпоративного менеджменту.

Відомо, що структура власності в країні жорстко визначає структуру її фінансового ринку. Так, оптова структура акціонерних капіталів (посилення ролі власників великих пакетів акцій) зумовлює більшою мірою борговий характер фінансування господарства. Боргові цінні папери та, відповідно, внутрішній кредит у таких країнах будуть переважати над акціями як способом фінансування розвитку економіки.

Висновок. Узагальнюючи сказане, можна зазначити, що протягом перехідного періоду на фінансовому ринку колишніх постсоціалістичних країн треба було вжити таких заходів:

- лібералізувати економічну діяльність на фінансовому ринку, для того щоб її могли вести не тільки державні, а й інші суб'єкти господарювання;
- відійти від установлених державою твердих цін на ринку фінансових активів, тобто перейти від дефіцитного ринку до його рівноважного стану через використання гнучкого ціноутворення на цьому ринку;
- створити ринок пайових недержавних цінних паперів, що сприяло б проведенню такого загальноекономічного заходу, як приватизація;
- подолати інфляцію та провести грошову реформу;
- демонаполізувати кредитне обслуговування та створити дворівневу банківську систему.

Для розв'язання цих завдань, враховуючи значні вади чи «провали» ринкового саморегулювання, найбільше підходить регульована модель формування вітчизняного фінансового ринку.

Список використаних джерел

1. Гражевська Н.І. Відображення трансформаційних процесів у системі категорій соціально-економічної динаміки // Економічна теорія. – 2007. – №4. – С. 25.
2. 2. Опарін В. Фінансова система України (теоретико-методологічні аспекти) : монографія / В. Опарін. – К.: КНЕУ, 2005. – 240 с.
3. Економічний енциклопедичний словник : у 2 т. / [С. В. Мочерний, Я. С. Ларіна, О. Я. Устенко, С. І. Юрій]; за ред. С.В. Мочерного. – Львів : Світ, 2006. – Т. 2. – 848 с.
4. Скоробогатов А. Фондовий ринок, інституціональна структура и проблема стабільности капиталистической экономики / А. Скоробогатов // Вопр. економіки. – 2006. – № 12. – С. 80-95.
5. Зимовець В.В. Акумуляція фінансових ресурсів та економічний розвиток: монографія / В.В. Зимовець. – К. : Ін-т економіки НАН України, 2003. – 313 с.
6. Б'юкенен Дж. Суспільні фінанси і суспільний вибір: Два протилежні бачення держави: пер. з англ. / Дж. Б'юкенен, Р. Масгрейв. – К.: Академія, 2004. – 176 с.
7. Корнаї Я. Дефіцит. Пер. с венг. / Я. Корнаї. – М. : Наука, 1990. – 607 с.
8. Козюк В. Макроекономічні наслідки експоненціальних трендів глобальних фінансових дисбалансів / В. Козюк // Економіка України. – 2007. – № 6. – С. 25-35.
9. Scharfstein O. Stein J. The Dark Side of Internal Capital Markets: Divisional Rent-Seeking and Inefficient Investment. NBER Working Paper. – 1997.
10. Регулювання сфери фінансових послуг у праві Європейського Союзу та перспективи адаптації законодавства України / Т. Вовк, Г. Друзенко, Г. Зугравий; ред. С. Шевчук. – Х. : Консум, 2002. – 911 с.

СОБКЕВИЧ О.В.,

Національний інститут стратегічних досліджень,
завідувач відділу секторальної економіки, к.е.н., с.н.с.

РУСАН В.М.,

Національний інститут стратегічних досліджень,
завідувач сектору аграрних та земельних відносин
відділу секторальної економіки, к.е.н., с.н.с.

ЮРЧЕНКО А.Д.,

Національний інститут стратегічних досліджень,
провідний науковий співробітник сектору аграрних та земельних відносин
відділу секторальної економіки,
к.е.н., Заслужений працівник сільського господарства України

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ ВІДНОСИНАМИ В АГРАРНІЙ СФЕРІ

***Анотація.** У статті здійснено аналіз системи управління земельними відносинами і сучасної державної політики в аграрній сфері України та виявлено їхні недоліки. Запропоновано першочергові напрями розвитку системи управління земельними відносинами при запровадженні ринку земель сільськогосподарського призначення.*

Ключові слова: управління земельними відносинами, державна аграрна політика, агропромисловий комплекс.

***Аннотация.** В статье осуществлен анализ системы управления земельными отношениями и современной государственной политики в аграрной сфере Украины и выявлены их недостатки. Предложены первоочередные направления развития системы управления земельными отношениями при внедрении рынка земель сельскохозяйственного назначения.*

Ключевые слова: управление земельными отношениями, государственная аграрная политика, агропромышленный комплекс.

Annotation. The article deals with the analysis of land relations management system, current state policy of Ukraine in agricultural sphere and reveals their problems. The author suggests the top-priority directions in developing land relations management system in the context of creating the market of agricultural lands.

Key-words: land relation governance, state agrarian policy, agroindustrial complex.

Постановка проблеми. Забезпечення продовольчої безпеки України вимагає формування системи управління всіма виробничими ресурсами, що задіяні у виробництві сільськогосподарської продукції. Ефективне управління земельними відносинами створює передумови для розвитку підприємництва на селі та нарощування виробництва продукції сільського господарства, соціально-економічного розвитку сільських територій, надходження коштів до місцевих та державного бюджетів від використання сільськогосподарських земель за умов збереження й відновлення природних властивостей навколишнього середовища.

Аналіз останніх досліджень свідчить, що питання управління земельними відносинами в аграрній сфері є однією з ключових проблем розвитку вітчизняної сільськогосподарської галузі, якій присвячені роботи відомих вчених, зокрема А.М. Третяка, Л.Я. Новаковського, Ю.О. Лупенка [1], М.М. Федорова [2], В.В. Юрчишина [3]. Про важливість державної аграрної політики та управління аграрною галуззю говориться у роботах П.Т. Саблука, Ю.Я. Лузана [4], В.Я. Месель-Веселяка [5], М.Ф. Кропивко [6] та інші науковці.

Мета статті – здійснити аналіз сучасного стану управління земельними відносинами в аграрній сфері, окреслити перспективи розвитку системи управління земельними відносинами при запровадженні ринку земель сільськогосподарського призначення.

Виклад основного матеріалу. Ключові засади розвитку системи управління земельними відносинами в аграрній сфері закладено у низці законодавчих актів, у яких агропромисловий комплекс визначено пріоритетним і стратегічно важливим сектором вітчизняної економіки. Окремі аспекти державної аграрної політики висвітлено у Законах України: «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» від 17.10.1990 р. № 400-ХІІ [7], «Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001-2004 рр.» від 18.01.2001 р. № 2238-ІІІ [8], «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 р.» від 18.10.2005 р. № 2982-ІV [9].

Проте, більшість положень вказаних законодавчих актів не виконуються у повному обсязі. Так, у Постанові Верховної Ради України «Про інформацію Кабінету Міністрів України про стан виконання Закону України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» та продовольчу безпеку України» від 22.06.2000 р. № 1825-ІІІ відмічено, що невиконання Урядом важливих положень вказаного

Закону України 1 та інших законодавчих актів щодо реального надання пріоритетності аграрній галузі, втрата традиційних зовнішніх ринків, незабезпеченість цінового паритету обміну сільськогосподарської та промислової продукції зумовило негативну тенденцію щорічного спаду виробництва сільськогосподарської продукції і зменшення виробничого потенціалу галузі, різкого зниження споживання основних видів продовольства на душу населення, занепаду соціальної сфери села, що в цілому знизило рівень продовольчої безпеки країни [10].

Законом України «Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001-2004 рр.» не вдалося забезпечити створення для сільгоспвиробників цінової політики на основі галузевих нормативних витрат і норми прибутку в середньому по народному господарству через запровадження заставних цін (цін підтримки), регулювання доходів через систему державних дотацій та субсидій (передбачено статтею 3). Залишилися не розробленими механізми страхування ризиків сільськогосподарського виробництва (визначено у статті 15).

У 2005 р. з прийняттям Закону України «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 р.» було сформовано пріоритети державної аграрної політики, які полягають, зокрема, у забезпеченні в сільськогосподарському виробництві прибутку на авансований капітал, включаючи вартість земельних ресурсів, не нижче середнього рівня по економіці держави; захисті прав селян на землю; формуванні ринкових земельних відносин; охороні земель; посиленні соціального захисту сільського населення, встановленні заробітної плати та пенсійного забезпечення працівників сільського господарства не нижче середнього рівня в галузях економіки держави; створенні рівних умов для функціонування різних організаційно-правових форм господарювання в аграрному секторі; впровадженні програм комплексного розвитку сільських територій; державній підтримці розвитку конкурентоспроможного сільськогосподарського виробництва на основі кооперації та інтеграції; створенні сприятливих умов для реалізації експортного потенціалу аграрного сектору економіки та ін.

Для реалізації вказаних пріоритетів Кабінетом Міністрів України у 2007 р. затверджено «Державну цільову програму розвитку українського села на період до 2015 р.» [11]. В її основу покладено мету – забезпечення життєздатності сільського господарства, його конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринку, гарантування продовольчої безпеки країни, збереження селянства як носія української ідентичності, культури і духовності. Програма передбачає розвиток села за трьома ключовими напрямками: розвиток соціальної сфери села та сільських територій; розвиток аграрного ринку; фінансове забезпечення аграрного сектору.

Однак, більшість положень даної Програми не виконуються через її незабезпеченість фінансовими ресурсами. Якщо на виконання заходів Програми у 2008 р. було заплановано видатки з Державного бюджету України у розмірі 15318,9 млн грн., то фактично разом із загального і спеціального фондів Держбюджету було виділено 5234,0 млн грн., у 2009 р. – 15153,5 млн грн. і 8210,8 млн грн., у 2010 р. – 14550,4 млн грн. і 6004,0 млн грн. відповідно, у 2011 р. на фінансування Програми заплановано 6839,0 млн грн.

Неефективно та з порушенням законодавства виконувалась «Державна програма розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу на 2007-2010 рр.» [12]. Аудит стану її виконання, проведений Рахунковою палатою України, засвідчив, що за час дії програми рівень виконання заходів за рахунок бюджетних коштів становив лише 18,2 % від передбаченого обсягу. При цьому з Держбюджету фінансувався лише один із трьох програмних напрямів – дослідно-конструкторські роботи. Два інші – компенсація кредитних ставок банків за кредитами на технічне переоснащення підприємств АПК та удосконалення нормативно-правової бази з питань машинобудування для АПК – не фінансувалися взагалі. У 2007-2010 рр. Міністерство промислової політики України з порушенням законодавства та неефективно використало близько 16 млн грн., або майже половину загального обсягу використаних бюджетних коштів 2.

Аудит Рахункової палати України показав неефективність використання бюджетних коштів у 2008-2010 рр., спрямованих на управління у сфері земельних ресурсів, проведення земельної реформи, безоплатне оформлення та видачу громадянам України державних актів на право власності на земельні ділянки. Перевіркою встановлено, що формування державної, комунальної та приватної власності на землю не завершено, землі комунальної власності не визначені. На проведення у 2009 р. безоплатного оформлення та видачі громадянам державних актів на право власності на землю зі Стабілізаційного фонду було виділено 5 млрд грн., однак, із зареєстрованих станом на 08.01.2010 р. 2,5 млн заяв на безоплатне оформлення та видачу державних актів на право власності на земельні ділянки видано лише 685,5 тис державних актів, або 27 %. При цьому 67 % коштів Стабфонду, які було передбачено на зазначені цілі, на кінець 2009 фінансового року залишились невикористаними. У 2009 р. та I півр. 2010 р. фінансування заходів із земельної реформи було призупинено, а виділені кошти розпорозувалися за численними напрямками використання 3.

Зарегульованою є діяльність центрального органу виконавчої влади з питань земельних ресурсів у галузі земельних відносин - Державного агентства земельних ресурсів України (Держземагенства) 4.

¹ Йдеться, насамперед про невиконання статті 5 Закону України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» в частині фінансування державних централізованих капітальних вкладень у розмірі не менше одного відсотка від валового внутрішнього продукту, на зміцнення матеріально-технічної бази соціальної сфери села.

² Державна підтримка сільськогосподарського машинобудування – міф // Прес-служба Рахункової палати України. – <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/16733684>

³ Земельний гамбіт // Прес-служба Рахункової палати України. – <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/16732755>

⁴ Державне агентство земельних ресурсів України визначено центральним органом виконавчої влади з питань земельних ресурсів у галузі земельних відносин згідно з Указом Президента України «Про створення єдиної системи державних органів земельних ресурсів» від 06.01.96 р. №34/96 р.

Постійна зміна назви та керівного апарату Держземагенства, заміна більшості професійних керівників з багаторічним досвідом роботи в обласних, міських і районних підрозділах державних органів земельних ресурсів, низький рівень фахової освіченості працівників (серед керівних кадрів Держземагенства лише третина має землевпорядну освіту) призвели до зниження ефективності управління земельними відносинами як на державному, так і місцевих рівнях, зокрема, до затягування видачі державних актів на земельні ділянки; порушення термінів розроблення землевпорядними організаціями документації із землеустрою; порушення термінів або безпідставної відмови у реєстрації правостановлюючих документів на землю.

Державне агентство земельних ресурсів України значно ускладнює діяльність в галузі землеустрою та землеоціночних робіт зміною умов щодо їх ліцензування. На думку учасників Асоціації «Земельна спілка України», розроблені Держземагенством «Ліцензійні умови провадження господарської діяльності щодо проведення робіт із землеустрою, землеоціночних робіт» 5 (Ліцензійні умови) не відповідають чинному законодавству у сфері землеустрою та оцінки земель, звужують права та свободи громадян.

Ліцензійні умови містять положення, які мають невизначений правозастосовуючий характер. Так, в абзаці 4 підпункту 1.7 передбачається додавання до заяви про видачу ліцензії проведення робіт із землеустрою за свідченої у встановленому порядку копії кваліфікаційного свідоцтва оцінювача з експертної грошової оцінки земельних ділянок. Також у документі відсутні будь-які посилання на нормативно-правові акти, якими цей порядок встановлено. Однак підприємства, які здійснюють землевпорядні роботи та розроблюють проекти землеустрою, не обов'язково мають здійснювати експертну грошову оцінку земельних ділянок, тому наявність у їхньому штаті кваліфікованого землеоцінювача не є вкрай необхідною.

Недоліки мають також положення абзацу 2 підпункту 3.1.1., абзацу 3 підпункту 3.3.1. і абзацу 4 підпункту 4.2.1. Ліцензійних умов щодо геодезичного обладнання, технічного устаткування, програмного забезпечення, які необхідні для ведення землевпорядних робіт, наявності інформаційного забезпечення процесу розробки звітів з експертної грошової оцінки земельних ділянок, можливості оперативного внесення змін до них тощо б. Наявність складного геодезичного обладнання переважно іноземного виробництва (в Україні геодезичне обладнання майже не виробляється) підвищує собівартість надання послуг і не обов'язково призводить до значного поліпшення якості виконання робіт.

Повільно здійснюється інвентаризація земель та формування електронної системи державного земельного кадастру. Нині проведено інвентаризацію земель населених пунктів на площі 4776,7 тис га або 64,2 % від загальної площі, а за межами населених пунктів проінвентаризовано земель несільськогосподарського призначення на площі 8121,9 тис га або 77,8 % від їх загальної площі. У системі державного земельного кадастру інформація майже про 70 % земельних ділянок, за якими зареєстровано правостановлюючі документи, відсутня. Як наслідок, стягнення плати за землю в Україні відбувається за відсутності повних даних про об'єкт оподаткування [13]. Крім того, сьогодні 1 млн 460 тис га земель використовується без достатніх правових підстав. Це землі, що не успадковані відповідно до чинного законодавства, не витребувані земельні частки, паї тощо. Якщо врахувати, що нормативна грошова оцінка цих земель становить понад 16,5 млрд грн., то власники та держава недоотримують півмільярда гривень орендної плати та земельного податку на ці землі 7.

Таким чином, задекларований принцип пріоритетності агропромислового комплексу України на практиці не додержується, а непослідовність дій, недостатній рівень фінансового забезпечення та відсутність належного реагування на результати державного контролю в системі управління земельними відносинами призвели до погіршення як економічних, так і соціальних показників розвитку сільськогосподарської галузі. Системі управління земельними відносинами притаманні наступні вади:

- недотримання законодавчих норм, які визначають пріоритетність аграрного комплексу як ключового сектору національної економіки;
- низька ефективність використання бюджетних коштів, що спрямовуються на розвиток і підтримку як всього АПК, так і окремих його галузей;
- відсутність належного контролю за виконанням державних програм розвитку АПК;
- низький рівень кваліфікації працівників центрального органу виконавчої влади з питань земельних ресурсів та його представництв на місцевому рівні, зарегульованість землевпорядних та землеоціночних робіт.

Внаслідок відсутності виваженої системи управління земельними відносинами триває занепад аграрної сфери, що проявляється у:

- *постійному скороченні сільськогосподарського виробництва*, яке у 2010 р, порівняно з 1990 р., знизилось на 31,1 %, у тому числі у рослинництві – на 11,8 %, тваринництві – на 47,2 %;
- *загостренні продовольчої проблеми*, насамперед незбалансованому споживанні продуктів харчування населенням;
- *деградації сільської поселенської мережі*: більшість селян позбавлена перспективи подальшого проживання на селі й не забезпечена елементарними формами соціальної інфраструктури. У 2001-2010 рр. з обліку знімалось по 20 населених пунктів щорічно, а на сьогодні 14 % сіл налічують до 50 жителів 8;

⁵ Затверджені наказом Державного комітету України із земельних ресурсів від 05.08.2009 № 423

⁶ <http://www.zemelne.com/index.php?iblock=17&element=845>

⁷ З доповіді заступника міністра аграрної політики та продовольства України на Парламентських слуханнях «Земля в українській долі: ситуація у земельній сфері, законодавче забезпечення земельних відносин та практика його реалізації». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lesovod.org.ua/node/9510>

⁸ Литвин В.М. Стенографія виступу на парламентських слуханнях «Земля в українській долі»: ситуація у земельній сфері, законодавче забезпечення земельних відносин та практика його реалізації». 23.03.2011 року.

– нехтуванні екологічними проблемами землекористування, зокрема щодо охорони земель та відтворення родючості ґрунтів, їх раціонального використання. Структура посівних площ сільгоспугідь значно змінилася на користь ґрунтовиснажливих культур, зокрема соняшнику, частка якого у 2010 р становила майже 17 %;

– надвисокій концентрації земельних угідь у користуванні крупних аграрних формувань (агрохолдингів). Створений на базі землекористування колишнього Маріупольського металургійного комбінату ім. Ілліча агрохолдинг (Harv East) має земельний фонд у 225 тис га., землі агрохолдингу «Укрлендфармінг» наближаються до 500 тис га., «Українські аграрні інвестиції» з «Ренесанс Груп» (РФ) володіють понад 330 тис га, «Миронівський хлібопродукт» – 280 тис га сільськогосподарських угідь. Всього в Україні 405 холдингів контролюють 10,5 млн га земель 9. На фоні переваг агрохолдингів у вигляді інтенсифікації сільськогосподарського виробництва та нарощуванні експортного потенціалу сільського господарства їх подальший розвиток є загрозливим, насамперед через вирощування окремих експортоорієнтованих сільськогосподарських культур, що значно виснажують землю; експорт переважно сільгоспкультур зернової та олійної груп; ігнорування розвитку соціальної інфраструктури на селі 10.

Висновки та рекомендації. Використання земель сільськогосподарського призначення потребує цілеспрямованого управління ними, виходячи із соціально-економічного та екологічного їх значення та у зв'язку з розвитком форм господарювання та власності на них. Проблема управління земельними ресурсами набуває особливої актуальності при запровадженні ринку сільськогосподарських земель в Україні. Ведення в дію з 1.01.2012 р. Закону України «Про державний земельний кадастр», прийняття Верховною Радою України першочергових Законів «Про ринок земель» та «Про державний земельний (іпотечний) банк» створюють передумови для зняття мораторію на купівлю-продаж земель сільськогосподарського призначення. Впровадження повноцінного ринку землі вимагає формування системи важелів впливу держави на ринковий обіг земель, фокусами якої мають бути: удосконалення інформаційного забезпечення щодо кількісного та якісного стану земельних ділянок, їх власників та землекористувачів; механізми захисту прав власників при оренді та продажу земель, доступу до землі бажаючих на ній працювати; реалізація підприємницької ініціативи на селі. Першочерговими напрямками розвитку системи управління земельними відносинами в аграрній сфері мають бути наступні.

1. Підвищення ефективності державних програм розвитку АПК, які спрямовуються на реалізацію пріоритетів державної аграрної політики. Для цього слід:

– посилити фінансовий контроль за цільовим і ефективним використанням бюджетних коштів, що спрямовуються на фінансування державних цільових програм, підвищити рівень відповідальності профільних міністерств – їх розпорядників;

– здійснити оптимізацію кількості бюджетних програм з урахуванням планів діяльності головних розпорядників бюджетних коштів, спрямованих на виконання покладених на них функцій та завдань, заходів Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава»;

– забезпечувати громадське обговорення практично спрямованих профільних сільськогосподарських Законів та Програм з обов'язковим ретельним і багатоступеневим їх розглядом серед заінтересованих фахівців-аграрників та сільського населення;

– проводити періодичну інвентаризацію виконання державних програм розвитку АПК із залученням фахівців провідних наукових установ з метою врахування змін ринкової кон'юнктури.

2. Удосконалення організаційно - правового регулювання розвитку земельних відносин, для чого слід:

– завершити формування правового поля ринку земель прийняттям першочергових Законів України «Про ринок земель» та «Про державний земельний (іпотечний) банк»;

– забезпечити чіткий механізм державного регулювання ринку землі шляхом створення системи цінкових і податкових важелів впливу держави на ринковий обіг землі, недопущення спекулятивно-тіньових угод щодо земельних ділянок 11;

– внести зміни до «Ліцензійних умов провадження господарської діяльності щодо проведення робіт із землеустрою, землеоціночних робіт» щодо відміни обов'язкової наявності кваліфікаційного свідоцтва землеоцінювача для організацій, що здійснюють землевпорядні роботи, та спрощення вимог по геодезичному обладнанню, технічному устаткуванню, програмному забезпеченню, необхідних для ведення землевпорядних робіт;

– сприяти підвищенню кадрового забезпечення органів землевпорядної служби шляхом збільшення державного замовлення на підготовку фахівців-землевпорядників.

3. Поліпшити інформаційну систему щодо якісного та кількісного стану земельних ділянок, що сприятиме забезпеченню повноцінної інформації про земельні ділянки заінтересованим особам та спростить процедури щодо їх реєстрації та використання. З цією метою доцільно:

⁹ Калетник Г.М. Стенограма доповіді на парламентських слуханнях «Земля в українській долі: ситуація у земельній сфері, законодавче забезпечення земельних відносин та практика його реалізації», 23.03.2011 р.

¹⁰ Обмеження щодо надмірної концентрації земель та розвитку монополій в аграрній сфері існують в США, Китаї, Японії, країнах Латинської Америки та Європі.

¹¹ Йдеться про доповнення пункту 6 статті 3 Декрету Кабінету Міністрів України «Про державне мито» окремим підпунктом, який передбачає, що за відчуження земельних ділянок сільськогосподарського призначення (сільськогосподарських угідь) протягом п'яти років з дня укладення договору, за яким ця ділянка перейшла у власність відчужувача, сплачується мито: у разі відчуження у перший рік – 100 % нормативної грошової оцінки земельної ділянки; у другий рік – 90 %; у третій рік – 80 %; у четвертий рік – 70 %; у п'ятий рік – 60 % нормативної грошової оцінки земельної ділянки, що передбачено проектом Закону України «Про ринок земель».

- прискорити проведення інвентаризації землеволодінь та землекористувань для формування достовірної інформації щодо місця розташування та розмірів земельних ділянок, їх меж, правового статусу, виявлення земель, що не використовуються або використовуються нерационально чи не за цільовим призначенням, встановлення забруднених і деградованих сільськогосподарських угідь, що підлягають консервації, визначення кількісних та якісних характеристик земель за їх категоріями, власниками і користувачами;
- завершити формування автоматизованої системи державного земельного кадастру.

Список використаних джерел

1. Третяк А.М. Концепція Державної програми вдосконалення земельних відносин в Україні на 2007-2015 рр. / А.М. Третяк, Л.Я. Новаковський, Ю.О. Лупенко та ін. // Вісник аграрної науки. – 2006. – № 9. – С. 5-7.
2. Федоров М.М. Економічні проблеми земельних відносин у сільському господарстві. – К.: ІАЕ, 1998. – 263 с.
3. Юрчишин В.В. Соціально-економічні проблеми розвитку аграрних відносин / В.В. Юрчишин // Економіка АПК. – 1999. – № 1. – С. 32-36.
4. Саблук П.Т. Основні напрями удосконалення державної аграрної політики в Україні / Саблук П.Т., Лузан Ю.Я. // Економіка АПК. – 2011. – № 5. – С. 3-16.
5. Месель-Веселяк В. Я. Реформування аграрного виробництва / В.Я. Месель-Веселяк – К.: Інститут аграрної економіки УААН, 1999. – 272 с.
6. Кропивко М.Ф. Концептуальні засади реформування управління аграрним сектором / Організація управління аграрною економікою. Монографія / за редакцією М.Ф. Кропивко – К.: ННЦ ІАЕ, 2008. – С. 76-100.
7. Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві: Закон України // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1990. – № 45. – 6 лист.
8. Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001-2004 рр.: Закон України // Урядовий кур'єр. – 2001. – № 32. – 20 лют.
9. Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 р.: Закон України // Урядовий кур'єр. – 2005. – №218. – 16 лист.
10. Про інформацію Кабінету Міністрів України про стан виконання Закону України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» та продовольчу безпеку України : Постанова Верховної Ради України // Офіційний вісник України. – 2000. – № 26. – с.42. – ст. 1083. 14. лип.
11. Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року: Постанова, Програма Кабінету Міністрів України // Офіційний вісник України. – 2007. – №73. – 8 жовт.
12. Постанова КМУ «Про затвердження Державної програми розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу на 2007-2010 рр.» // Офіційний вісник України від 12.10.2007 р. – 2007 р. – № 74, стор. 31, стаття 2758.
13. Проект Постанови Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Земля в українській долі: ситуація у земельній сфері, законодавче забезпечення земельних відносин та практика його реалізації». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zsu.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1684:2011-04-13-14-04-34&catid=55:2010-11-28-10-00-48&Itemid=82.

УДК 658.114:622.012

СОЛОДОВНИК Л.М.,

Державний вищий навчальний заклад
«Національний гірничий університет»,
професор кафедри економіки підприємства, д.т.н.

ШАГОЯН С.М.,

Державний вищий навчальний заклад
«Національний гірничий університет»,
асистент кафедри економіки підприємства

УРАХУВАННЯ ІНТЕРЕСІВ КОРПОРАТИВНИХ СУБ'ЄКТІВ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АСОЦІЙОВАНОГО ГІРНИЧО-ЗБАГАЧУВАЛЬНОГО КОМБІНАТУ

***Анотація.** Розглянуті моделі директивного впливу на діяльність гірничо-збагачувального комбінату. Досліджений вплив структури корпоративного вертикально-інтегрованого бізнес-портфелю на економічну безпеку асоційованого гірничо-збагачувального комбінату. Обґрунтований характер процесу корпоратизації гірничо-збагачувального комбінату. Набула подальшого розвитку класифікація ознак економічної безпеки підприємства в складі корпорації.*

Ключові слова: економічна безпека, гірничо-збагачувальний комбінат, корпоратизація, інтеграція, асоційоване підприємство, бізнес-портфель, система цілей суб'єктів корпорації.